

Openingsrede van de Voorzitter Prof. dr. ir. G. Hellinga gehouden op de 43ste voorjaarsvergadering van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging op 8 mei 1969 te Vlissingen

Dames en heren,

Sedert onze vorige bijeenkomst hebben wij door overlijden het verlies te betreuren van vijf leden.

Op 16 november 1968 overleed plotseling ir. J. J. Mooij. Hij ontwikkelde belangrijke inzichten voor de bosbouw in Nederland, die ons de verplichting geven in zijn geest voort te gaan.

Op 20 januari 1969 overleed mr. O. A. E. baron van Verschuer, die als landgoedbezitter in Noord-Limburg voor het in stand houden van bos en natuur op de bres heeft gestaan.

Op 25 januari 1969 overleed de heer H. J. ter Kuile, die door het stichten van een landgoed in de eigenlijke zin van het woord heeft bijgedragen tot het aanzien van het Twentse landschap.

Op 25 maart 1969 overleed ir. H. W. Schenkenberg van Mierop, die in zijn lange loopbaan als bosbouwer, laatstelijk als directeur van het Staatsbosbeheer, veel tot stand heeft gebracht.

Op 24 april jl. overleed de heer J. W. Schlimmer, die op intensieve wijze zijn bezitting de Valouwe op de Zuid-Veluwe Zoom beheerde.

Ik verzoek u de overledenen in een ogenblik van stilte te willen herdenken.

De bosbouwwereld in Nederland wordt momenteel gekenmerkt door zowel optimistische als pessimistische geluiden.

Om met de laatstgenoemde categorie van sombere geluiden te beginnen moet allereerst worden vermeld dat toepassing van artikel 9 van de Boswet niet waarschijnlijk lijkt te zijn. Het betreft hier al dan niet rentedragende kredieten voor herbebossingen. De Minister heeft hieromtrent in de Vaste Commissie als volgt uitgelaten: "artikel 9 van de Boswet is vooral opgenomen met het oog op de herplantplicht. Tegenwoordig zijn de opvattingen ten aanzien van deze herplantplicht enigszins veranderd, met als gevolg dat men thans van oordeel is dat die kredietverlening niet een te grote prioriteit moet hebben", aldus de Minister.

Wij blijven echter van mening, dat toepassing van artikel 9 noodzakelijk is en zullen daar straks nog over spreken.

Het wil mij voorkomen dat het nuttig is ook even

stil te staan bij geluiden van de volgende strekking: Laat al het Nederlandse bos maar recreatiebos zijn; doe alleen wat aan de randen van het bos en laat het binnenin maar aan zijn lot over. Ik behoef in deze kring van deskundigen niet te vertellen, dat er bij een dergelijke gang van zaken binnen afzienbare tijd geen gezond bos meer is, ook niet voor de recreatie. Ik signaleer dit om aan te tonen, dat er ondanks alle moeite toch nog veel aan de "public relations" ten behoeve van het bos en zijn functies schijnt te ontbreken. Het zal u bekend zijn, dat het Bosschap een commissie "Public relations" heeft ingesteld. Daarbij moeten wij bedenken, dat evenals bosbouw een vak is, ook "public relations" een vak is en het waarschijnlijk nodig zal zijn een deskundig bureau in te schakelen.

Zo spreekt men ook te gemakkelijk van aanlegkosten van bos, als het gaat om de stichtingskosten van een recreatiegebied in zijn totaliteit. In feite maken de boskosten er slechts een klein deel van uit.

Bij de behandeling van de begroting van Landbouw en Visserij in de Tweede Kamer is ook over de organieke plaats van het Staatsbosbeheer gesproken. Ik zou het onjuist vinden deze dienst die evenzeer een vorm van bodemgebruik behartigt niet bij Landbouw en Visserij te laten.

Gelukkig komt er een kentering ten goede in de ongenueanceerde uitingen. Daarom volgen nu meer optimistische geluiden uit de Nederlandse bosbouw.

Allereerst wil ik uit het verslag van het mondeling overleg van de Minister van Landbouw en Visserij met de Vaste Commissie voor Landbouw uit de Tweede Kamer de volgende positieve geluiden ten aanzien van het bosbouwbeleid in Nederland citeren: Er zal een agressiever beleid ten aanzien van de Nederlandse houtproductie gevoerd worden. Het bosbouwbeleid moet steeds meer bezien worden in EEG-verband, hetgeen tot gevolg kan hebben, dat de houtproductie, handelspolitiek gezien, een belangrijkere rol kan gaan spelen dan tot nu toe. En tenslotte citeer ik: Houtproductie kan een goed alternatief zijn voor de landbouwproductie in bepaalde gebieden.

Zowel in EEG-verband als op het nationale vlak in Nederland opent het in december 1968 bekend geworden Plan Mansholt, officieel geheten: "Structuur-

memorandum voor de landbouw in 1980 van de EEG-commissie", interessante perspectieven voor de bosbouw. U weet dat het hier gaat om de herstructurering van de landbouw, waarbij marginale gronden en boerderijen uit de produktie zullen worden genomen en een andere bestemming krijgen. Deze andere bestemmingen zijn o.a. recreatie, natuurparken en vakantie woningen (met het oog gericht op de volksgezondheid), terwijl er daarnaast in de EEG nog ongeveer vier miljoen ha, waarvan in Nederland misschien 120.000 ha, voor bebossing in aanmerking komen. In verband met het steeds toenemende houttekort vormen deze toekomstige bebossingen een forse uitdaging voor de bosbouw, die hiermede een grote taak te vervullen krijgt en daarop, te beginnen met de zaad- en plantsoenvoorzieningen, zich terdege zal moeten voorbereiden. Evenals de landbouw zich hier een beeld gaat scheppen van wat is marginaal en wat is niet marginaal, zal ook de bosbouw op de hem toegewezen gronden zich moeten beraden over meer of minder intensieve of extensieve beheersvormen in verband met het produktievermogen van de grond en de daaraan te verbinden doelstellingen van het beheer.

Staat u mij toe om in dit verband nog de volgende vergelijking te maken. Enige tientallen jaren geleden hebben wij vele heideterreinen, zgn. woeste grond, bebost, terwijl er nu weer een streven is heideterreinen terug te krijgen. Enige eeuwen geleden is bosgrond "ontgonnen" tot landbouwgrond, terwijl nu tengevolge van de herstructurering van de landbouw weer grote oppervlakten bebost zullen worden! Voorbeelden op korte en op lange termijn van flexibel grondgebruik, een term die de laatste tijd door hen die ons bosbouwbeleid uitstippelen wordt gebezigd.

Dankzij veler aandrang - een jaar geleden is ook vanaf deze plaats een verruiming van de honorering van één van de welzijnsfuncties van het bos bepleit - is een verbetering, ingaande 1 januari jl., van de bekende f 50,- regeling tot stand gekomen; de sterk degressieve schaal is voor eigenaren met meer dan 100 ha opengesteld bos, minder sterk degressief gemaakt. In het maart-nummer van ons tijdschrift is deze regeling opgenomen. Een stimulans tot versnippering van het bezit is hierdoor geringer geworden.

Naar ik voorts vernomen heb, kunnen wij binnenkort de resultaten verwachten van het werk dat door de door het Bosschap ingestelde structuurcommissie is verricht. Vandaag wordt het Rapport in het Dageelijks Bestuur van het Bosschap behandeld.

Van deskundige zijde voorgelicht laat zich de toestand op de houtafzetmarkt als volgt schetsen. Aan de sedert 1965 opgetreden reeks van prijsdalingen voor naaldhoutsortimenten is in de laatste maanden van 1968 een eind gekomen. De sortimentsprijzen in 1969 zullen op het niveau van 1966 liggen. Alhoe-

wel ten opzichte van het niveau 1967/1968 een verbetering van de prijzen op stam is ingetreden, zijn deze toch nog onbevredigend. Kwantitatief is er een grote vraag naar naaldhout; voornamelijk de spaanplaatindustrie blijft zich snel verder ontwikkelen: bijvoorbeeld wordt het verbruik van de spaanplaatindustrie in de Bondsrepubliek in 1969 geraamd op 7.500.000 sm tegenover de papierindustrie - traditioneel veruit de grootste afnemer van industriehout - 'slechts' 6.000.000 sm. Voorts blijkt de mijnhoutbehoefte in het Roergebied met $\pm 900.000 \text{ m}^3$, groter dan men anderhalf jaar geleden aannam.

Het toenemende aandeel van het industriehout in het totale afzetspakket van naaldhout noodzaakt tot aangepaste, kostenbesparende arbeidsmethoden.

Op de loofhoutmarkt worden goede prijzen gemaakt voor zwaar hout van goede kwaliteit van eik en in mindere mate van beuk. Op de populiere markt is de toestand nog onbevredigend, deels ook doordat werkelijk goede fineerkwaliteit ten gevolge van onvoldoende snoei niet aangeboden wordt. Voor populierehout begint de spaanplaatindustrie belangstelling te tonen. De indruk bestaat, dat door de minder goede prijzen voor populier vele telers de moeite niet meer nemen tijdig op te snoeien en tijdig waterlot te verwijderen.

Wat de vooruitzichten betreft verwacht men een voortgaande toeneming van de vraag naar hout als industriële grondstof. Daarbij zal de industrie steeds meer ongeschild hout gaan afnemen, mogelijk gemaakt enerzijds door schillen en masse aan de fabriek, anderzijds door hout met schors te verwerken.

Ook dit voorjaar werd wederom een 'Boomfeestdag' gehouden; het was de 13e in successie.

Zonder veel ijzel- en sneeuwschade zijn onze bossen de lange winter met zijn late vorstperiode doorgekomen. De vrij plotselinge overgang naar de vegetatieperiode bracht hoge temperaturen en grote droogte, die helaas weer tot uiting kwamen in bos- en heidebranden. De grote klimaatverschillen tussen Noord- en Zuid-Nederland kwamen ook dit jaar weer sterk tot uiting, toen de kwekers in het zuiden allang gereed waren om plantsoen te verzenden, terwijl men in het noorden nog met vorst in de grond te maken had.

Grote oppervlakten grove den worden dit voorjaar tengevolge van een nat 1968 en een tot nu toe ongunstig 1969 helaas geteisterd door schot.

In de tweede helft van 1968 verschenen de brochures 'Inlands douglashout', 'Hout in de waterbouwsector', een herziening van een vroegere uitgave en 'Hout voor boer en tuinder' eveneens een herziening en wel van 'Hout in de agrarische sector'. Zij zijn wederom afkomstig van het Bureau Inlands Hout. Deze en andere voorlichtende publikaties kunnen een bijdrage leveren tot een betere afzet van het in Nederland geproduceerde hout, mits zoals ook hiervoor is vermeld als uitspraak van de hoogste

leiding in de bosbouw een agressieve houthandels-politiek wordt gevoerd. Deze zou ook kunnen omvatten het door de overheid, waar mogelijk, stimuleren, om maar niet te spreken van voorschrijven, van het gebruik van inlands hout, bijvoorbeeld bij bouwwerken door de overheid zelf uitgevoerd en bij gesubsidieerde bouwwerken.

Alhoewel ons tijdschrift het bericht reeds heeft gebracht, wil ik ook hier vermelden dat professor dr. ir. J. F. Kools, hoogleraar in de bosexploïtatie, de bos-huishoudkunde en de tropische bosgeschiedenis, wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd op 1 augustus aanstaande deze functie, die hij twintig jaar heeft vervuld, zal neerleggen.

Op 1 mei jl. ging dr. A. D. Voûte, directeur van het ook voor de bosbouw zo belangrijke ITBON, met pensioen.

Het Plan Mansholt bracht ons al buiten de landsgrenzen. Ons hier nog even verder bewegende, doet mij melding maken van het feit, dat in verband met de afgekondigde richtlijnen van de EEG 'Meten en indelen van rondhout', is te verwachten dat vóór 1 januari 1970 een wettelijke regeling hieromtrent ook in Nederland zal worden getroffen. Voorts is door de Commissie van de EEG bij de Raad ingediend de richtlijn voor kwaliteitsnormen van zaden en plantsoenen. Verwacht mag worden dat deze zal worden aangenomen.

Omdat ook in ons land in de bosbouw gediscussieerd wordt over schaalvergroting en samenwerking in welke vorm dan ook, is het interessant om de ontwikkelingen in Duitsland te volgen. Men is daar namelijk bezig met het ontwerpen van nieuwe boswetten. Hierin treft men maatregelen aan die aaneensluiting van bosbedrijven kunnen bevorderen. Een en ander vereist echter wel een bijzondere studie, omdat het bosbeheer in Duitsland nog met allerlei andere maatregelen, die afwijken van de Nederlandse, is omkleed.

Tenslotte kom ik te spreken over aangelegenheden onze vereniging betreffende.

In januari jl. ontving het Bestuur een belangrijk rapport, namelijk het verslag van de gespreksgroep 'Industrieel gebruik van Inlands Hout'. Deze gespreksgroep werd als logisch vervolg op een studieringbijeenkomst op initiatief van onze vereniging op 28 oktober 1965 ingesteld met als doel contact tot stand te brengen tussen producenten en consumenten van hout. Wij zijn de leden van deze gespreksgroep, te weten de heren J. van Soest, G. Memelink, F. Bloemendaal, H. A. van der Meiden, J. F. van Oosten Slingeland, D. Sikkel, B. Stel, A. van der Straaten en A. Y. Wieberdink later opgevolgd door W. A. G. Timmermans, bijzonder erkentelijk voor het door hen verrichte werk. Te lang heeft het in Nederland ontbroken aan dit georganiseerde contact tussen producent en consument over de afzet van het hout. Ik citeer vervolgens uit het rapport: 'Afgezien van de

tastbare resultaten kan worden gesteld dat het aanvankelijke doel: het tot stand brengen van een persoonlijk/zakelijk contact voor informatie en voor het uit de weg ruimen van misverstanden, is gerealiseerd'. Wij zijn hierover bijzonder verheugd. De tastbare resultaten zijn ter beschikking van de Structuurcommissie gesteld, meer in het bijzonder de werkgroep 'Afzet'. Wij verwachten dat de Structuurcommissie een nuttig gebruik van het materiaal van deze gespreksgroep heeft kunnen maken. Het tot stand gebrachte en geslaagde contact tussen producent en consument zal met het nu uitgebrachte verslag niet eindigen. De heren Van der Meiden, Memelink en Sikkel zullen de ontwikkelingen blijven volgen en wanneer nodig de beide groeperingen weer bijeenroepen.

Van het door onze Redactiecommissie voor publicaties voorbereide boekwerk "Bosbescherming" is thans deel I verschenen.

In de afgelopen periode heeft het Bestuur op zijn verzoek wederom, zij het informeel, contact gehad met Voorzitter en Secretaris van het Bosschap over de bosbouwsituatie in Nederland. Wij blijven dit voortzetten. Zo heeft op verzoek van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren tussen de Voorzitters en Secretarissen ook een gesprek plaats gehad, teneinde eveneens op informele wijze een regelmatig contact tot stand te brengen. Eveneens heeft de Directie van het Staatsbosbeheer de wens geuit met ons Bestuur te willen spreken. Wij hopen ook via deze contacten de bosbouw te kunnen bevorderen.

De adviescommissie van het Bestuur heeft waardevolle bijdragen geleverd bij de oplossing van problemen waarvoor het Bestuur zich zag geplaatst. Enige hiervan komen bij de behandeling van de agenda ter sprake.

U zult bemerkt hebben dat ons tijdschrift een aanzienlijke verandering bij de aanvang van de 41ste jaargang heeft ondergaan. Een verandering die tevens een verbetering is. Wij weten dat de redactie in dit opzicht actief blijft en er zorg voor draagt de bredere doelstelling van de vereniging te verwezenlijken in de inhoud van het tijdschrift. Dat wil zeggen de spreekbuis wil doen zijn van de bosbouw en de bosbouwer in de ruimste zin van het woord en niet de spreekbuis van het Bosbouwproefstation, zoals onlangs in een artikel werd gesteld. Overwogen wordt voorts op welke wijze referaten van belangrijke en voor ons van betekenis zijnde artikelen via ons tijdschrift de lezer kunnen bereiken.

Het zal u opgevallen zijn dat de stoel van de penningmeester leeg is. Het spijt mij zeer u te moeten mededelen dat jhr. C. L. H. van Vredenburg om gezondheidsredenen zijn bestuurslidmaatschap en daarmee het penningmeesterschap op 2 april jl. ook zeer tot zijn spijt heeft moeten neerleggen. Gezien zijn inzicht en enthousiasme hopen wij in de

toekomst nog eens een beroep op hem te kunnen doen. Nu echter wensen wij hem een spoedig herstel toe.

Een hartelijke gelukwens richt ik tot ons lid, de heer R. J. Benthem, in verband met het feit dat hem de koninklijke onderscheiding Officier in de Orde van Oranje Nassau is verleend.

Ook thans wil ik gaarne onze nieuwe leden en donateurs hartelijk welkom heten.

In dit verband wil ik tevens het volgende te berde brengen. Het valt op dat de bijeenkomsten van onze vereniging in grote trekken geschetst steeds dezelfde kern van vaste deelnemers omvatten; ik verheug mij steeds weer op de ontmoeting hiermede. Daarnaast zijn er echter, eveneens zeer gewaardeerde, leden die nooit komen. Wij hebben ons wel eens afgevraagd wat hiervan de redenen zouden kunnen zijn. Daarom stel ik het volgende vragenderwijs: Heeft men geen behoefte aan ruimer contact? Is twee maal twee dagen per jaar te veel van het goede?

Moeten wij op onze toch meer huishoudelijke vergaderingen, die het mogelijk maken de vereniging te laten functioneren, ook een onderwerp ter discussie stellen en daarmee de studiekring concurrentie aandoen?

Zijn de excursies die de hoofdschotel van onze bijeenkomst vormen niet interessant genoeg? Verwaarlozen wij de aan de bosbouw grenzende gebieden, waarbij ik toch ook naar ons tijdschrift wil verwijzen?

Vindt men de genoemde kern van zo'n zeventig tot tachtig personen te groot of te klein om een goede en prettige bijeenkomst te hebben?

Zijn de kosten een belemmering?

Dit zijn even zovele vragen die ik mij stel. Misschien wilt u na overdenking hiervan het Bestuur eens schriftelijk uw mening kenbaar maken.

In het mij ter beschikking staande overzicht van onze bijeenkomsten sedert 1949, komt de provincie Zeeland als plaats van samenkomst niet voor. Sedert het oorlogsgeweld en de stormramp van 1953 is in deze provincie met voortvarendheid ook bosbouwkundig werk uitgevoerd. Wij zullen daarvan gaan bekijken de gebieden Braakman, Veerse Meer en Walcheren, waar op jonge mariene gronden bebos-singen zijn aangelegd, ook met recreatieve en landschappelijke aspecten. Vol vertrouwen hebben wij de voorbereidingen van deze excursies in handen gelegd van ir. P. H. Pels Rijcken onder medewerking van ir. J. F. A. Molenaars en van ir. P. Tideman. Wij willen hen hiervoor alvast hartelijk danken.

Na u allen, in het bijzonder de heer Van Geesbergen, lid van Gedeputeerde Staten van Zeeland en de vertegenwoordigers van de Pers, hier in het uiterste zuidwesten van ons land hartelijk welkom te hebben geheten op onze 43ste voorjaarsbijeenkomst, verklaar ik de vergadering voor geopend.

Studiekringmiddag

Op 28 november a.s. wordt door de Studiekring van de KNBV een middag georganiseerd met als thema 'de populier'. Het programma luidt als volgt: Inleiding door ir. H. A. van der Meiden: 'Ontwikkeling en perspectieven van de populierenteelt'. Co-referaten door ir. K. H. Vixseboxse: 'Marketing'; ir. J. Sipkens: 'Verleden en ontwikkeling in handel en afzet van populier'; ir. R. Koster: 'Nieuwe rassen, perspectieven en consequenties'; ir. A. J. van der Poel: 'De populier in het op recreatie gerichte bos'. Hierna bestaat gelegenheid tot vragen stellen en discussie. Deze discussie zal door de voorzitter worden geleid.

Van plaats en tijd wordt u nog op de hoogte gesteld. Noteert u echter deze middag alvast.

Voorafgaande aan deze bijeenkomst zal een korte zakelijke vergadering worden gehouden.